

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Tertia pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

Et duos pisces: non dicit eos habuisse carmū diuersas maneris. h. pisces tñi nec horz copiam. sed duos tñi. Nota h̄m Theophi. et Cris. Andre. aliquid aliud sensit de dño. non em̄ sine causa dixit q̄ essent inter eos quinqz panes et duo pisces. nisi q̄ forte suspicabatur xpm posse faciare multitudinē ex his mlti plicatis panibz. h̄ tñ eius credulitas vacillabat. vnde subdit: Sed hec: panes scz et pisces: quid sunt inter tantos: q̄si dicat nihil. & certe nihil essent. nisi diuina potencia pauca multipli- caret in multa x̄.

Tertia pars.

Erao cum dicit. Dixit ergo eis ihesus. tangit sufficiens largitas diuini beneficii. Ex quo em̄ oportunū erat subuenire turbe. nec consiliū hūanum valebat. nec adiutorium. non restabat nisi diua virtus. que subueniret indigentibz. ¶ Et quatuor tangunt. p̄mittitur enim turbe discubitis: dixit ergo ihs: spreto consilio et adiutorio humano qd̄ sibi videbat̄ executus est: facite homines dicumbere: Est at̄ discubere iacere ad comedenduz. qz̄ solebant comedentes iacere super cubitulum. licet tpe p̄nti non sit moris vrbani. & ideo discubere generalr accipitur nunc pro sedere ad comedendū. Nota q̄ ad aplos p̄tinebat facere hoies discubere sed a xpo expectabat vnde discubentes reficerent. Attende aut̄ aploz obedientiaz. qz̄ non interrogauer̄ ad quid deberēt ho mines discubere. nec vnde deberent refici. h̄ mandatuqz hūiliter impleuerunt sperantes q̄ qui pauerat olim mensam in deserto etiam nūc in solitudine turbas reficeret. Deinde ostendit vbi discubuer̄: Erat aut̄ fenum multū in loco: d̄ autem fenum h̄m Theo. herba adhuc viridis. erat em̄ pasca. qd̄ in primo mense p̄ficiēbatur. scz. 12. luna aprilis quo tpe est veris iocunditas. aeris temperies. & iam terra germinat & arbores floruer̄ ut sup hoc feno. i. herba virenti discubuerunt. vt delectabilr reficerent. Deinde tangit discubentium numerū: discubuerunt ergo viri mulieres & puuli non numerant̄ h̄m legalez s̄uetudinez. quas tñ arbitrandū est plures fuisse: quasi quinqz milia: ita vt h̄m Hiero. cuiusbet millenaria vnus panis responderet. Et est sciēdum q̄ tanta multitudo non sine ordine discubuit. Nam vt dicit Marcus. discubuerunt super viride fenuz p̄ contubernia. i. seorsum distūda per societates centem & quinquagemi. ¶ Secundo tangitur miraculi operatio: Accepit ergo ihs panes: q̄ erant quinqz tñi. vt ex tam modica suba oparet̄ miraculū. Sed querit̄ quare xpus non creauit nouos panes vnd̄ turbā aleret. Prima causa hui9 h̄m Theop. est vt cōfundat manichēi

errore dicentis corpalem substantiam esse malam. quia a malo sit deo
creata. nam si creatura ista mala esset. nequaquam Christus qui bonus
est mala multiplicasset. Quinque alias causas assignat Crisostomus. Pri-
ma quia id creaturis vtiliter ad miraculorum ne viderentur esse aliene ab
eius sapientia. Secunda ut ostendat se esse virtualium largitorem. Christus
qui dat escam omni carni. Tercio ideo panes multiplicat ut ostendat
dat se esse eum qui in principio dixit. Germinet terra herbas vires-
centem et facientem semen. pisces vero multiplicat ut probet se esse. qui
in principio omne animal aquaticum produxit. Quarto ut per hoc ostendat
se dominum terre et maris. Quinta ut det exemplum. quod si etiam pauca
habemus ea libenter diligentibus tribuamus. Thob. 4. si multum
tibi fuerit habundanter tribue si exiguum tibi fuerit etiam exiguum
libenter impertiri stude. Considerandum est ut dicit Crisostomus. Quod iussit
apostolus dare. 5. panes non remurmurant dicentes. vnum mitigabimus
fame nostram sed statim obediunt. **I** Deinde ostendit quid
egerit Christus: Et cum gratias egisset: gratias egit deo patri secundum naturam
assumptam. qui virtute divinitatis est omnis gratie distributor. In hac
autem gratiarum actione primo Christus suam humanitatem et paternam reue-
rentiam innuit. Secundo ut dicit Crisostomus. Nos erudit non potest tangere
mensas donec gratias egerimus ei qui dat nobis cibum in tempore oportu-
tuno. Sciendum quod alij tres evangeliste omnia gratiarum actione dicitur
quod Christus tria fecit. quia asperit in celum. benedixit panes. et eos
fregit. que tria Iohannes tacet. Asperit quidem in celum ut dicit Crisostomus
ad premissa a quo est in filio potentia divinitatis equalis patri ad
operanda miracula: benedixit panes: Benedictio autem dei secundum
Gregorium. nihil est nisi divinum donorum collectio et eorumdem multi-
plicatio. Sicut igitur in principio mundi omnes creaturas benedi-
cens. contulit illis naturalem virtutem ut ex semetipso naturaliter
multiplicarentur. ita nunc quia multiplicatio panis erat supernatura-
lis. necessaria fuit singularis benedictio. et ista benedictione Christus
aliquibus verbis expressit quibus et sanctificavit et multiplicavit cre-
aturam. sed evangeliste tacent que faciunt illa verba. forte quia Christus
secretum illa protulit. **R** Et hoc autem ut dicit Crisostomus documentum
habemus. ut nihil sumamus in cibum nisi creatura sanctificetur verbo
dei et signo crucis. nam propter peccatum hominis diabolus usurpavit
sibi preteritum. etiam in istis rebus corporalibus ordinatis ad necessita-
tem hominis. ut per eas ipsi homini noceret. Unde Crisostomus super Esaiam. cum igitur
sanctificandorum escarum hec est quam totus mundus in maligno positus est
unde et res corporales que sunt magna pars mundi. in maligno
sunt positae. consequenter et infantes qui nascuntur quantum ad carnem
in maligno sunt positus. et ideo oportet res corporales benedicere ut ex-

Sermo

pellatur nocumentū diaboli. Exemplū de beato Jo. euangelis-
ta cui nullū nocumentū venenum p̄stitit qđ primo benedixit,
rat. Itē exemplū sancti benedicti qui b̄ndicens vas in quo erat
venenū mixto vino. ipsa benedictione vas fractū est. Itē ex-
emplum de sandamoniā quā obsessit diabolus lactucam come-
dentem p̄missa b̄ndictione. Dicit etiam qđ dñs panes bene-
dictos fregit vt fr̄stratim ip̄lo diuiderent: distribuit discum-
bentibus: hec distributio p̄ ap̄los facta est. Vñ in Mat. dñs dedit
discipulis panes. discipuli autē turbis: Sicut ex piscibus q̄ntum
volebant: vbi attendit habundantia celestis beneficii. **L**
Queritur quō ista multiplicatio panū et pisciū facta fuerit. Ad
hoc respondet Hilarius. 3. de tri. d. qđ nec sensus nec visus ope-
rationem tanti miraculi p̄t̄t aspicere. quia est qđ non erat. Vi-
detur qđ intelligit. vnde non solum sup̄est vt deus omnia posse
credat. Sed tñ vt dicit Hiero. ifrangente dño panem facta est
multiplicatio p̄tium. Item h̄m Crib. etiaz ipsi panesangebant
in manibz discipulorū ministrantiū. Itē h̄m Dila. In manibus
sumentū. et in mensa crecebat panis suba. Sed hoc videt mul-
tum mirabile vt h̄m Dila. in manibus frangentiū non minueret
panis sed dato vno fragmento. aliter succederet. Et dicendū
qđ non est dubiū quin hoc sit mirabile. sed tñ deo nō est impos-
sibile. qz non est impossibile apud deum omne verbū. S3 adhuc
dices. vnde veniebant p̄tes ille panis que succedebant fragmē-
tis distribut. Et respondet Aug. dicens. Qđ eadē virtute qua
deus multiplicat ex paucis gramis segetes. eadem p̄tate multi-
plicauit hos panes. nam illi quinqz panes erant q̄si semina. nō
quidem terre mandata. sed ab eo qui terrā fecit multiplicata. Sed
dices bene habeo cui⁹ virtute hoc factū est. h̄ ego quero vnde
p̄ducte sunt p̄tes ille multiplicationis. Si dicat qđ deus p̄existē-
tem materiā auertit in subam panis sicut humor terrestris con-
uertitur in subam segetia. Et panis conuertit in subam carnis
Tunc certe deus non faciuit istam multitudinem ex solis istis
quinqz panibus subaliter. sed ex magna altera suba. quod vi-
detur strarium euangelio. Et ideo dicit magister in sentencijs
z. .h. di. 18. Qđ illa suba panis diuina virtute in se multiplica-
ta est nullo exteriori addito. quod quō fieri potuerit excedit in-
uestigationē hūani intellectus vt dicit Dila. **T**ercō
agit de recollectione mensē: ut at̄ implete sunt: p̄s. manducant
et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis: dixit di-
scipulis suis colligite que superauerunt fragmēta: quod ideo
precepit. vt dicit Criso. Ne fantasia crederetur qđ factū est. sed

ex recollectione fragmentorum magis apparere certitudo miraculi
 Ne pereant: non enim sunt abicienda que supfluent mensis. h
 pauperibus eroganda: collegerunt ergo et impleuerunt. 12. cophi
 nos fragmentorum: Est autem cophinus vas factum de pincis aut fo
 lio palmaz contextis quo agunt seruilia opa: ex quibus panibus
 et duobus piscibus que supfuerunt his qui manducauerunt: vnde
 secundum Theophrastum addiscamus non esse tenaces in dandis elemosinis.
 quod deus habundantius tribuit. Quarto tangit laus subsecuta di
 uini beneficii. Sed sciendum quod nihil dignum deo retribuere possu
 mus per beneficia acceptis. Primo quidem quod omnia nostra ipsius
 sunt. Paral. 19. Tua domine sunt omnia et que de manu tua accepi
 mus dedimus tibi. Secundo quod ut dicit psalmus. bonorum meorum non in
 diges. Tertio quod excedunt beneficia eius nostram facultatem. psalmus.
 Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. sed tamen vult
 deus a creatura laudari in quo non ipse sed creatura proficit. Vnde
 tangit quales deo reddiderunt gratias homines resedi: Illi ergo homines
 cum vidissent quod fecerat signum: vnde ipsius declarabat omnipotentia
 dicebant laudando et glorificando: quod hic est vere propheta: christus
 secundum Augustinum dicit propheta. quia dominus prophetarum est. Dicit autem dominus
 prophetarum propter quatuor. Primo quidem quia omnes prophete acce
 perunt de spiritu eius ut prouiderent futura. ipse vero in seipso omnia
 habet cognitionem. Secundo quia illi aliquorum habuerunt cogniti
 onem christus vero omnium. Ioh. 16. nunc scimus quia omnia scis. Ter
 tio quia cognitio eius est eterna. prophete vero cognouerunt in tempore
 Quarto quia omnia prophetia terminat ad christum Act. 10. huic omnes
 prophete testimonium prebent: qui venturus est in mundum: ad redem
 ptionem humani generis. et ut nos ad celestia regna producat. Act.

Domnica in passione christi. Sermo xxxiii

Itebat ihesus turbis iudeorum et principibus sacerdotum
 Quis ex vobis arguet me de peccato etc. Jo. 8. Sexta
 feria precedenti audientes de resurrectione Lazari
 iudei colligerunt consilium aduersus ipsum ut eum occi
 derent. Ideo hodie incipit ecclesia agere de passione christi. Patitur
 autem aliquis dupliciter. scilicet verbis et tumeliosis. et damno operis
 quibus duobus modis passus est christus a iudeis. vnde ecclesia primo
 agit de passione et tumelie et obprobriorum usque ad domnicam pal
 maz. exinde vero agit de passione plagarum et verberum. In hoc
 igitur euangelio manifestatur quod mansuete christus iudeos fuerit
 allocutus. et quod furibunde illi e contrario obprobria intulerint.
 commendabat christus suam doctrinam. et illi e contra eam viciabant